

ZVON

— 1878 —

UREDIOVAL IN ZALOŽIL

J. STRITAR.

1878.

J. Stritar

W. K. Horn
Druckerei
in Wien

NA DUNAJI.

TISKALA A. KEISS IN P. HORN.

NOVS

I

66028

KAZALO.

Pesmi.

	Stran.
Mertvemu hrošču	273
Milada	25, 42, 57, 74, 82, 104
Mir?	17
Na junakovem grobu	305
Na planine	289
Na prijateljevem grobu:	
1. Sam ne vem, kako in zakaj sem zavil med gomile	193
2. Svęto je bilo nekdaj, zdaj prazno ime je prijatelj	209
Na Silvestrov večer 1877	1
Od konca!	113
O nevihti	161
Prava sirota	65
Pustite me	321
Romarica	81
Samoti	321
Slike iz Italije:	
1. Italija	49
2. Verona	49
3. Milanski dom	353
Stezica	225
Sveta odkletev	33
Svetišče	337
Trijolet	97
Udaja	289
V Bosno	241
Vjetega tiča tožba	177
Vprašanje	289
Zvečer	321
Želje	97
Življenje ni praznik	369

Povesti:

In vendar —!	122, 136, 153, 164, 181, 199, 216
Sodnikovi ..	2, 18, 34, 50, 66, 82, 98, 114, 129, 145, 194, 210, 226, 242, 257, 274, 290, 306, 322, 338, 354, 370

V dramatični obliki.

	Stran.
Iz Bosne	345, 363
Očetovo pismo	299
Otročji bazar	280

Zgodovinski spisi.

Massimo d'Azeglio ...	119, 133, 150, 162, 178, 196, 212, 230, 245, 262
Narodna skupščina francozka ..	233, 250, 265, 276, 293, 310
Niccolò Macchiavelli in knjiga „Il prin- cipe“	7, 23, 38, 56, 72, 87, 102

Potopis.

Spomini s pota	313, 326, 342, 359, 375
----------------------	-------------------------

Prirodoslovni spisi.

Zemeljska čuda	29, 61, 77, 107, 138, 155, 167, 201
Zlato	126, 140, 157, 170

Ukoviti spisi.

Ali nam je potreba domačih pisateljic? ..	269, 286, 300
O prevodih	174, 189, 206, 220
Zakaj in v katerih mejah se Slovani lahko učé tujih jezikov? ..	317, 334, 350, 366, 379

Šaljivi spis.

Med gorami:	
I. Kobiljekar	43, 58
II. Kalan	89

Šaljivo-ukoviti spisi.

	Stran.
Deveta dežela	11, 45, 74, 104, 124, 296, 315, 331, 347
Zimske podobe:	
1. Vrabei ponoči.....	9
2. V gozdu.....	26
Živalski pogovori:	
1. Konja.....	235
2. Penica in kanarček.....	253, 267

Literarni spisi.

Na Žerinjah	93
Nekaj besed o Zvonovih podobah	142
Pogovori	13
„Zgodnja Danica“ in „Zvon“.....	109
Zopet.....	381

Obrazi iz narave.

Reka.....	185, 204
Senica.....	329

Slovenski glasnik.

	Stran.
Na stranéh: 16, 32, 47, 64, 80, 96, 111, 127, 143, 160, 175, 192, 208, 224, 239, 255, 272, 288, 304, 320, 336, 352, 368, 384	

Oznanila.

Imenik zastojnikov	176, 192
Naznanilo	32, 192, 208, 240, 288
Opomba.....	16, 384
Poziv na naročevanje slavjanskega almanaha	256

Listnica.

Na stranéh.....	32, 48, 96, 160, 208, 304
-----------------	---------------------------

Poprave.

Na stranéh.....	64, 304, 320, 384
-----------------	-------------------

LEPOZNANSKI LIST.

Leto IV.

NA DUNAJI 1. JANUARJA 1878.

List 1.

Na Silvestrov večer 1877.

Lepó smo tu se zbrali pri kozarci
 Obhajaj družno zadnji leca dan;
 V prihodnjost mládo zre oko, mi starci
 Nazaj pogled obračamo temán.
 V preteklost vsi še énkrate se ozrimo,
 Besedo moško, bratje, govorimo!

Nazaj poglejmo: néveselo lice
 Nam kaže leto, ki zapušča nas;
 Človeštva so se gázile pravice,
 Prežalosten slovanstvu bil je čas:
 Slovanstvo so sovražniki križali,
 Mi stali smo pod križem in jokali.

Terpljenje videli v nebé vpíjoče,
 Nesrečnih bratov čuli smo gorjé;
 Pomoči jim ní bilo nam mogoče,
 Dasi nam kervavélo je sercé:
 V obupu, v preobílosti terpljenja
 Od séverja smo čakali rešenja.

Rešenje glej se bliža; trepetala
 Nam vsem je duša v strahi upajóč.
 Gorjé! Krivica zopet je zmágala,
 Sovražnik vriska, nas zasnehujoč:
 Slovanstvo, kje je tvoja moč dušévna,
 Kje roke tvoje moč? Odgovor: Plevna!

Po prvi Plevni pač prišla je druga,
 Od serca kamen pal je nam težak;
 Pobita je, na tléh človeštva kuga,
 Pokazal je slovanski se junak!
 Na tihem sreče té se veselimo,
 A prve Plevne, bratje, ne zabimo.

Otroci bili smo do zdaj Slovani,
 Bodimo, bratje, po sedaj možjé;
 Življenje ní igra; ta uk naj hrani,
 Globoko vsak si vdolbe naj v sercé:
 Brez delovanja, truda ni uspeha,
 Slovanskega se iznebimo greha!

V prihodnjost se oziraj tí mladina,
 Naš čas mineva, bliža čas se tvoj;
 Nad vse ti sveta bodi domovina,
 Za nje pravice boja se ne boj!
 Um naj povsod dejanje tvoje vodi,
 Vodnik pa umu blago serce bodi.

Dvanajsta ura bije; v roke čaše!
 Vsi v mislih se in željah strinjamo;
 Bog vidi skrivne misli, želje naše,
 Kogá hvaležno se spominjamo
 Pravici in resnici vedno zmago!
 Bog živi našo domovino drago!

B. M.

Sodnikovi.

I.

Korenova kerčma v Prilesji ni imela kaj posebnega; bila je kakor so po navadi kerčme po slovenski deželi. Hiša ob cesti, na levo iz veže dve sobi za družino, na desno tudi tako, ena večja za navadne pivce, druga manjša za odlične goste, za gospodo iz bližnjega terga, za kmečke pervake in veljake. In vendar Koren ni bil navaden kerčmar. Sladkal in dobrikal se ni svojim gostom, ni jih vabil s ceste notri, ne nosil jim vina na mizo, ko ga ni nihče klical. Dostojno se je znal vesti z vsakim, s kmetom in gospodom. V njegovi hiši se je pilo ne pijančevalo in razgrajalo. Vpitja, razsajanja Koren ni terpel pod svojo streho. In če se je vendar časi kedó tako izpozabil, da je začel sitnosti delati, znal ga je Koren vselej hitro umiriti; pogled, beseda, če ni bilo to dovolj, prijel ga je lepo mirno za pleča — Koren je bil močan za dva, za silo tudi za tri — in razgreti vinski bratec se je hladil zunaj na cesti v dobrodejnem nočnem hladu. Vendar kaj takega se je pri Korenu malokedaj zgodilo. Previdni kerčmar je skerbel za to že prej, dokler je bilo še čas; nikomur ni nosil vina več, ko je enkrat videl, da ga ima zadosti. Zato ni bila Korenova kerčma nikoli prenapolnjena, tudi vozniki se niso po navadi pri njem vstavljali, da si je bila njegova hiša na veliki cesti, ker do bližnjega terga, precej velikega, premožnega terga, je bilo samo kake slabe pol ure hodá.

Vendar je bil Koren lahko zadovoljen s svojimi gosti; malo jih je bilo, ali bili so izbrani, terdni možje, ki so plačevali,

kar so povžili, Koren ni točil „na brado“. Saj mu pa tudi ni bilo potreba. Koren je vedel, kje se kupujejo dobra vina na Dolenjskem in na Hervaškem. Njegova kapljica je slula daleč na okrog. K njemu so pošiljali po vino, ako ga je zdravnik kakemu bolniku za zdravilo zapisal. Iz terga je gospod okrajni sodnik s svojimi uradniki k njemu prihajal vsak teden enkrat, tako da je bila mala sobica polna same gospode. Gospod davkar, gospod pristav in drugi manjši gospodje so se pa tudi sami radi zglašali pri Korenu, z lova gredé. Celó gospod župnik je časi na večer z izprehoda zavil pod Korenovo streho. Takih gostov je bil Koren lahko vesel, vesel je bil pa tudi svojega vinca samega brez kakega samopridnega namena. Kader je pripeljal posebno dobrega, bilo je veselo pokušanje. Gospoda iz terga je bila zbrana — vabiti je ni bilo potreba, vse se je nekako samo naredilo — in zdajci se prikaže Koren s kozarcem v roki. Privzdigne ga proti luči, ogleduje ga kakor zamaknen nekoliko časa — kapljica se blešči kakor čisto zlato, „kakor cekin“ — potem ga slovesno podá gospodu okrajnemu sodniku, ki ga prime ravno tako slovesno. Kozarec gre od ust do ust in sodba je sklenena enoglasno: Tá bo, tá!

Nocoj se ni vino pokušalo, bil je navaden večer. V kotu za mizo sta sedela dva kmeta, eden iz terga, drugi iz bližnje vasi, in radovala se tiho božjega darú. Zakaj bi si ga pa človek ne privoščil en kozarček ali dva, po večerji, ko je delo storjeno, doma vse v redu in

davki — bodi ga Bog zahvaljen — so za to četert leta tudi že poravnani!

Dolgo seveda znanca vendar ne moreta skupaj sedeti, da bi ne izpregovorila kake besede. Stareji, suh možiček, ki se mu je bilo že odkersilo ali izpalo dvoje prednjih zob, nagovori svojega tovariša:

„Ali si že slišal, Martin? Sódnik gozd prodaje, ali ga je pa že prodal, veš, tisto lepo smerečje v Lisičji rebri“.

„Komu? pa ne zopet onemu suhopetemu dolgohlačniku iz mesta, ki je že toliko lepega lesa odpravil iz našega kraja“?

„Prav tistemu! Škoda gozdiča, človek ga je vesel, ko ga vidi, zdaj bo pa tudi tam skoraj vse golo kakor tu na moji dlani. Še nekaj časa tako, pa ne bo smereke v našem kraju, ne hrasta, ne bukve, germa ne bo, da bi se zajec skrtil. Kraševci bomo, Kraševci, boš videl, Martin“!

In za tolažbo černogledi prorok krepko potegne iz kozarca.

„Meni je hudo, kader moram kako deblo posekati za silo; ali kaj se će? Hudi časi, slabe letine, davki će dalje večí! Gozd, to ti je vendar še gotov denar“.

„Sódniku ní še take sile; kolikor je že prodal zemlje, pa je ima vendar še toliko, kakor midva oba skupaj pa še dva taka“.

„Tisto je res, da nama ní treba skrbeti za Sódnika. On bi lahko živel, in dobro živel o sami kmetiji. Take njive! Same pšenice bi lahko prodal, toliko da bi imel za davke in za obleko, pa bi še bel kruh jedel v petek in svetek, ne kakor mi samo o velikih praznikih. Za kozarec vina bi mu tudi še ostalo. Ali kaj pomaga, njiva ní kakor gozd, da ga človek le v miru pusti, pa je; njiva je kakor krava, ki ji pravijo da „pri gobci

molze“. Lahko bi se tudi reklo, da je njiva, kakoršen je gospodar. Jaz pravim, to mora biti veselje, toliko polja pa takega; človek vsaj vé, zakaj se trudi in vbija. Poglej njegove njive! Greh jih je tako zanemarjati. Veš, Jernej, tisto ní nič; na pol kmet, na pol gospod; ne tič, ne miš“.

„Dà, zdaj so drugi časi. Prej, ko ní bilo še železne ceste v našem kraju; takrat mu je denar sam na kup letel. Po šestero kónj na cesti, pa še dvoje v hlévu, pik pok, „tibo bistahor“, to je res veselje; potem pa tisto življenje tam v mestu; saj veš, kaj se govori“.

„To bi še vse nič ne bilo, ali tiste vražje podobice, ki jih mečejo, kjer se snidejo in za kak denar! In pa tisti dobri prijatelji, ki se mu dobrikajo in ga ružijo; tisti Nosan, ki se ga derži kakor klóp kože“!

„In pa tisti sin na Dunaji, kako se ponša z njim; moj Valentin tú, moj Valentin tam, pa vsak mesec stotak na Dunaj, koliko pa še vmés! Ne verjamem, da bi bilo kedaj kaj iz njega.“

„Mlajšega pa, ki se trudi in vbija doma, nič prav ne more; prekmečki mu je, káli; meni bi bil desetkrat ljubši“.

„Kaj praviš, ali ima res že toliko dolga“?

„Govori se, da mu hranilnica v mestu že nič več ne dá na zemljišče“.

„To bi se že se prenašalo, ali pravijo, da je tudi drugjé zadolžen, da ga imajo že odertniki v pesti“.

„Ne verjamem; tako nespameten Sódnik vendar ní. Saj mu tudi ní sile, dokler ima še toliko zemlje, ki jo lahko prodaje. Mene bi ne bilo skerb, naj mi izroči vse kar ima, premoženje in dolgove, kmalu bi bilo vse v redu“.

„Sódnik pa izročiti! poskusi, pridí mu

z dobrim svetom, hitro ti pokaže, odkod si doma.“

„Saj veš, to so samo tako besede; beseda ni konj. Kaj bi si tujo glavo belil, dovolj preglavice imam sè svojim siromaštvom.“

V takih pogovorih sta bila poštenjaka, ko se začujejo krepke stopinje v veži. Vrata se odpró in zaporedoma vstopi petero mož. Brez posebnega pozdravljanja gredó v stransko sobo. Videti je bilo, da Korenova hiša ni bila njih prva postaja. Čez nekaj časa pride Koren sam z vinom za njimi. Bila jih je glasna družba. Drugi so bili kakor so navadno premožni teržani; odlikovala sta se samo prvi in zadnji, vsak po svoje. Prvi je bil srednje velikosti mož, krepak, rejen, širokih pleč, gladkega, rudečega lica, precej trebušen. Ali svoje trebušnosti ni nikakor prikrival, še nekako ponašal se je z njo. Oblastno, široko zaskoračeno je stopal, glavo nazaj, in z rokama je veslal po zraku. Njegova zgornja obleka, suknja se komaj sme reči, bila je za gospoda nekoliko prekratka, za kmeta predolga; toda kratke hlače, visoke skornje, pokrivalo, s kratka: vse drugo na njem je bilo čisto kmečko. Tudi hoja njegova, vedenje, govorjenje ni bilo nikakor gosposko. Sploh se mora reči, da je bil videti zadovoljen sè svojim stanom, da se ni siloma delal za gospoda. Na mazinci desne roke je imel, kar tudi ni gosposko, debel srebern perstan, da si bi bil morebiti lahko imel zlatega. Prevelika skromnost ni bilo videti da bi bila njegova poglavitna čednost: hoja, pogled, vse deržanje in vedenje njegovo je glasno in jasno govorilo: Jaz sem jaz, Andrej Sódnik.

Poslednji med njimi mu ni bil nikakor podoben: dolg, suh človek, „v dvé gubé“ se je deržal, kakor bi se bal, da bi se

ob prečnik ne zadeval; mesa je imel kakor pravi angleški konj na vsem životi samo toliko, da mu je za silo kosti skupaj deržalo. Prostorno sobo je premeril s tremi koraki, vendar se ne more reči, da je bila njegova hoja ponosna. Velika pleša na temenu, zadej nekoliko lás, nedoločene umazane barve, dolg kljukast nos, da se mu je skoraj brade dotikal, široka usta, ki so se vedno nekako neprijetno osladno režala, vse to skupaj se ne strinja v moško lepoto. Pa še nekaj. Pravi izkušeni poznavatelji in soditelji ženske lepote terdijo, da to ženske nikakor ne kazí, ako malo, prav malo „križem gleda“, da ji celo daje ne vem kaj čudovito mikalnega. Saj tudi česen — ne bodi gerdo reči — ni posebno imeniten, sam ob sebi je grozovita jed; vendar nekoliko, prav malo, „za eno misel“ tega plebejskega sadeža je nekaterim jedilom prava zabela tudi na gosposkih mizah. Križem je gledal človek, katerega opisujemo, ali nekoliko preveč, da bi ga bila lepšala ta napaka. Še prav neprijeten je bil človeku, ki je z njim govoril, njegov pogled, ker se ni nikoli prav vedelo, kam gleda. Vse skupaj: kedor ga je prvič zagledal, zdel se mu je kak „mešetar“, zakotni pisač, ali celo potepuh; ta človek je utegnil v svojem življenji že vse biti, morda celo — za silo — pošten.

„Bog sam vedi, kaj ima Sodnik s tem Nósanom, da ga vedno sè sábo vodi. Meni je ta človek zopern“; reče Jernej svojemu tovarišu, ko so bili možje odšli v sobo. Da si so bile duri odperte, ni mu bilo treba tiho govoriti, tako glasni so bili novi gosti.

„Jaz se pa ne čudim“, odgovori mu Martin; „ta človek ti je za vsako rabo; neumen ni, še prav prebrisan je in prekanjen. Sodnik že vé, za kajga ima;

tudi za norca, kader se mu ljubi, in večkrat se mu ljubi; to človeče vse voljno terpi, tudi palico, če je treba. Sodnik je nagle jeze, nad njim se lahko znosi, ako nima ravno družega pri sebi. Dobro življenje ima ta nepridiprav, Sodnik ni skopih rok⁶⁶.

„Saj sem vedel, da ne bo brez tega; že „mečejo“ možje, Nosan pa preži. Tega pa vendar ne, da bi ga pustili z njimi igrati“.

„Za kaj bo pa sirota igralo? Ti možje ne igrajo za mačje solze“.

„Koren ne vidi rad, da se pri njem igra, ali kaj hoče? S takimi možji vendar ni da bi se sperl“.

Moža sta bila sê svojo pijačo že skoraj pri kraji; vsak še en požir, pa bi bila odšla v božjem strahu, ko bi ne bil vstopil mlad človek, z bičem v roci, ki ga nasloni v kot.

„Glejte, glejte“! pozdravi ga Jernej, „Brezarjev Anton; redka prikazen; od kod pa, od kod“?

„Iz mesta“⁶⁶, odgovori Anton ter prisede k njima. Nekaj pšenice sem bil peljal v mesto; „Kobilica se mi je malo pohabila na nogi, pa sem moral vstaviti.“

„Pa en požir ti tudi ne bo škodil; saj si ga redko kedaj privoščiš, da si ti ni take sile. Pij, Anton“!

„To bo premalo za oba“⁶⁶, ugovarja Brezar, vendar vino pokusi, da bi ne zalil moža. Potem mu natoči svojega, ki mu ga je bila deklica prinesla.

„Dobra kupčija“? vpraša Martin čez mizo⁶⁶.

„Bo že, bo že“⁶⁶. Rekši natoči tudi njemu.

„Ne bom se ga branil, veš Anton; saj te ne holi, če ga plačaš en poliček ali dva. Ko bi bili mi tako, saj bi ga tudi. Kaj tebe skerbi? Lepo domačijico si si

ustvaril, brata izplačal, mati pa ti tudi ni na potu“.

„Ko bi ne imel matere, ne vem, kako bi bilo“⁶⁶.

„Prav praviš, dobra gospodinja; kaj bi tisto? Ali vendar veš, Anton, ker smo ravno možje skupaj in dobre volje; mlajše gospodinje ti bo treba v hišo“.

Lahna rudečica oblije mladega Brezarja pri teh besedah; kedor ga je videl, moral je reči, da je zal mladenič. V zadregi iztoči vse vino svojima tovarišema in pokliče družega; potem reče, da bi kaj govoril:

„Rad bi vedel, katera bi me hotela“.

„To je pa zopet tako neka beseda, da ni ne v peto ne v šesto“⁶⁶, modruje Jernej, ki je hotel pomagati svojemu tovarišu. „Jaz bi pa rad vedel, katera bi se branila takega moža; raca na vodi“⁶⁶!

„Jaz bi pa vendar tudi vsake hotel“.

„Moška beseda! menim, da ne; ti lahko izbiraš“⁶⁶.

„Kaj pomaga izbirati? Ko bi jo izbral, ko bi me tudi ona hotela ako pa oče ne“?

„Kako da ne? Vesel mora biti vsak takega zeta, takega gospodarja; kar počneš, vse se ti posreči; premoženje ti rase in vzhaja kakor kvas na peči. Eden gori, drugi doli, tako je na svetu“⁶⁶.

„Jezik za zobmi, kedó te kaj vpraša? ti zgaga suhorebra, kljukasta!“ Začuje se v tem trenutji iz stranske sobe. Te besede so bile govorjene serditim, čudno hrepečim glasom.

Družbica v prvi sobi je bila umolknila. Čez nekaj časa izpregovori Jernej potihoma:

„Sodnik je videti slabe volje nocoj; gotovo pa zopet izgublja, in to ni nikomur prijetno, tudi Sodniku ne, če tudi je že vajen izgube; zdaj pa vse nad

ubogega Nosana leti, kakor da bi bil on kriv⁶.

„Za kaj ga pa ima⁶?“ pristavi Martin.

Brezar je molče gledal v kozarec, ki ga je hitro vertil med rokama. Čez nekaj časa pride Sodnik ves razjarjen. Jezno odpre vrata ter zakriči v vežo: „Kaj to? Žive duše ni; vina gori! Strela⁶!“

Ko nazaj gredé zagleda Brezarja za mizo, obstoji ter se zadere nad njim:

„Kaj pa ti tukaj, potepuh⁶!“

Brezarju šine kri v obraz, pri tej priči vstane ter ga gleda; persi so mu nemirno plale; vidno se je boril sam sè sabo; slednjč mu mirno in dostojno odgovori:

„Jaz nisem potepuh; za svoje denarje smem piti kakor drugi za svoje⁶.“

„Kaj je to: kakor drugi za svoje! Mi smo možje, ti si berač. Jaz sem Andrej Sódnik, da boš vedel, strela! Če nocoj vse zapravim, komú to kaj mari, strela! Ali to ti pa pravim, dobro si zapomni: naj te še kedaj vidim, da govoriš z mojím dekletom, kosti ti zdrobim, zmeljem te kakor solčni prah. Dobro si zapomni kar sem dejal, strela!“⁶

In s težko svojo roko, z debelim perstanom na mazinci vdari jezno ob mizo, da vsa posoda od nje zveneč odskoči. Na ta ropot priteče Korén mirit serditega moža. Roko mu položi na ramo, govoreč:

„Saj si pameten, Sodnik, miren bodi, pa z lepa mu povej, kar imaš⁶.“

„Kaj meniš, da sem pijan, káli⁶?“ huduje se, vendar že nekoliko mirneje, Sodnik⁶.

„Kedó te je kedaj pijanega videl? samo malo razvnet si, družega nič⁶.“

„Tako se govori! In ko bi ga tudi

malo imel v laséh, komú to mari, saj ga imam za kaj⁶!“

Tudi Jernej in Martin sta se bila ujunačila, ko je bil prišel Koren; tudi ona sta ga mirila, ko že ni bilo več tako treba. Sodnik se skoraj zaničljivo oberne k njima:

„Z vama ne govorim. Tu sedita pa pita; če nimata za kaj; tu je drobiž⁶!“

Reksi vzame iz listnice petak ter ga jima verže na mizo. Na to se oberne zopet k Brezarju, ki je molče sedel:

„S tem le človekom govorim, s teboj govorim, mladič; pazi da se ti kaj ne zgodi. Tiste misli si izbij iz glave, dobro ti svetujem; dokler bo gibal ta le moj, berač ne dobi moje hčeri⁶.“

Mirno, da so se mu vsi čudili, odgovori mu Brezar:

„Naj bom berač, kakor vi pravite, da si nisem še nikogar prosil, tudi vas ne, in Bog daj, da bi mi ne bilo nikoli treba. Toliko vam pa rečem: Anton Brezar se ne vriva nikomur; on ni in ne bo nikoli s kakim dekletom — onegavil, očetu za herbtom. Če se bo kedaj ženil, snubil bo pri ljudéh, kateri se ga ne sramujejo. — Kaj sem dolžan⁶?“

Plačavši kar je imel, mirno otide.

„Glejte, glejte; to pa še ni bilo tako napačno govorjeno⁶,“ reče Sodnik, ko je Brezar vrata zapiral, zdaj že do dobrega potolažen. Malo sram ga je bilo zlasti Korena, da se je bil v pričo njega tako prenaglil; zdaj je bilo zopet vse dobro. Samo Jernej in Martin sta bila nekako v stiski, ne vedoč, kaj bi počela z lepim, novim petakom, ki je ležal pred njima. Da bi pila zanj, tega vendar ne; dasi je bila ta misel precej zapeljiva; ali nazaj ga dajati, kako, da bi ne razjezila ponosnega moža? V tej stiski jima pride

Koren na pomoč; on vzame denar ter mu ga ponudi, rekoč:

„Spravi, spravi, Sodnik; moža že lahko sama plačata, saj nista še tako na zadnjem konci“.

„Ne, spravim ga ne; kar sem dal, to ni več moje“, brani se Sodnik.

Pri tej priči pristopi Nosan:

„Možje čakajo“!

„Ná, pa ti spravi; ti se ga ne boš branil, Nosé“!

Nosan se res ni branil; zareži se, kakor cigan belemu kruhu, ter spravi bankovec.

Tako se je bilo slednjič vse dobro izšlo. Sodnik je imel poslej več sreče pri igri. Dobro volje je bil, in pozno domú gredé je okrogle prepéval:

Mam'cà, lepó vas prašam,
Oj kje ste vi doma! i. t. d.

B. M.

(Dalje prih.)

Niccolo Macchiavelli in knjiga „Il principe,“

„Habent sua fata libelli“.

Srečno si mesto florentinsko, ti čast in ponos svojega naroda! Ne, ker nad teboj se spenja sinje nebo italijansko in ker tvoje holme in planjave ogreva žarko južno solnce; ne, ker v svojem obzidji hraniš nebrojne umotvore vseh dob, od divnega Apollina pričénši do proizvodov Michel-Angela in Giana Bologne — temveč ker te diči slavna preteklost, ker si rodilo odlične može, ki so v odlični dobi človečanstvu postali učitelji in vodniki iz duševne tmine. Dante in Giotto, Petrarca in Boccaccio, Brunelleschi in Leonardo da Vinci, Michel-Angelo in Benvenuto Cellini, Villani in Guicciardini, v istini dolga versta velikanskih duhov — in vsi so florentinski sinovi! Če se pa napotiš, prijatelj, v Floréncijo v cerkev S. Croce, stal bodeš pred grobnim kamenom, kateri spominja slavnega deržavnika in zgodovinopisca, blagega človeka in gorečega domoljuba, Niccola Macchiavellija!

Čudeč se bode mnogokateri bralec majal z glavo, da v teh versticah mi-

slimo slaviti mojstra Macchiavellija. Saj cela dolga stoletja niso imenovali njegovega imena, da mu ne bi pridejali nekoliko psovalnih besedi. Enako so ga napadali protestantje in katoliki; cerkev je prepovedala branje njegovih spisov kot škodljivih in pregresnih, in nek francozki protestant je proti njemu spisal pervega „Antimacchiavellija“. Isti naslov je dal pruski Friderik II. svoji znani knjigi, v kateri hoče „človečanstvo braniti zmaja, kateri ga misli ugonobiti“ (Antimach., predgovor, IV. Göttingen 1742.). Kar je bilo nenavnega in hudobnega v politiki, znamenjalo se je z eno besedo: „macchiavellizem“.

Če je bil n. pr. cesar Karel V. prekanjen in nezanesljiv deržavnik, če je papež Sikst V. (1585.—1590.) grozovite zakone dajal, ter še krutejše jih izvrševal, pripisovali so to temu, da sta oba vladarja kaj rada prebirala Macchiavellijevega „Kneza“; če je Katarina medicejska l. 1572. napravila strašno klanje, znano kot „la sainte Barthelemy“, tolmačili so zločine te demonične žene z uplivom florentinskega mojstra na svojo rojakinjo.

Tako je postal ubogi pisatelj naposled strašilo političnim otročajem in nevedni druhali; najbolj pa so proti njemu razgrajali in kričali ravno oni, ki so se dejansko najbolj ravnali po njegovih načelih, se ve da, kakor so jih napačno razumevali po svoji slabi pameti in svojem hudobnem sercu.

Še le kritična veda našega veka je dala sijajno zadostenje mnogo obrekovanemu in psovanemu možu. Skoraj ob istem času so pisali o Macchiavelliju prvi zgodovinarji angleški in nemški; v krasnem jeziku ga slavi Macaulay, mirno in korenito ga razlaga Ranke, obsirno in navdušeno razpravlja njegovo delovanje Gervinus*). Še lepše, izdatnejše zadostenje pa, kakor od teh korifej zgodovinske znanosti, dohajalo je Macchiavellija od strani lastnega naroda, kateri je vendar začel spoznavati, da je on že v XVI. stoletju vse žertvoval za iste ideje narodne svobode, katere so se uresničile še le v teku našega veka. Dandanes je Macchiavelli poleg Danteja najbolj slavljena oseba na Italijanskem; zopet so napravili klasično izdajo zbranih njegovih spisov in tako živo se zanimajo za njegovo življenje in delovanje, da so leta 1877. kar tri učene in obsirne biografije na enkrat beli dan zagledale (Nitti, Amigo in Villari). Ko se je l. 1869. obhajala štiristoletnica njegovega rojstva, zgodilo se je to po vsej Italiji z ono sveto navdušenostjo, katera se narodom spo-

dobi nasproti njihovim prerokom in predboriteljem. In gotovo se bode Italijanom radostno pridružil vsakedo, ki je nepristransko opazoval Macchiavellija osodopolno življenje, ter pazno prebiral imenitna njegova dela, neizvzemši glasovitega „Kneza“!

I.

Niccolò di Bernardo dei Macchiavelli se je rodil 5. maja 1469 v Florénciji od plemenitih ali malo premožnih starišev. Mladostna leta je preživel tedaj pod vlado Kozima in Lorenca medicejskega, v srečnih časih, ko so po vsej italijanski zemlji gospodovali domači vladarji, vneti za znanost in umetnost, ko se je pozabljenosti rešilo staro slovstvo ter kmału prešinilo vse kroge italijanskega naroda. Ali tudi najnovejši životopisci nam ne vedo kaj poročati o Macchiavellijevi mladosti in odgoji. Pripoveduje se nam, da je bil njegov učitelj znani humanist Virgilio in da je njegova mati, navdušena za klasično omiko sama pesmi zlagala. Tako se je tudi mladi Niccolò zgodaj pečal s pisatelji starega veka. Posebno izurjen je bil v latinščini: gerščine je znal malo ali nič, tako da je Platona, Aristotela itd. berž ko ne v latinskih prevodih brati moral.

Macchiavellija življenje je nam znano še le od l. 1498. V tem osodnem letu, ko je kervnik zadavil blagega sanjača Girolama Savonarolo, ki ga je malo pred omahljivo ljudstvo florentinsko kot preroka in svetnika spoštovalo, postane Macchiavelli mestni tajnik ter nastopi prav uplivno in imenitno službo.

Fr. Šuklje.

*) Macaulay (essays, I. 275—325) l. 1827.; Ranke (zur kritik der neuern geschichtschreibung 151—158; 159—174) l. 1824 in 1874.; Gervinus (florentinische historiographie 86—218) l. 1833.

Zimske podobe.

I. Vrabc i ponoči.

Čivko. Saj sem vedel, da ne ostane tako; nu, stara, zdaj imaš zimo, ki si je vedno tako želela. Prevlažno ti je bilo, preblatno; zdaj je vse terdo kakor rog. Sneg škriplje ljudem pod nogami, in burja brije in zvižga okolo vogalov, da je veselje!

Čivka. Pod streho smo vendar, hvala Bogu, in če se dobro skupaj stisnemo, prebije se že za silo.

Čivko. Pod streho smo res, ali v zatišji smo samo od zadej. Cérkev, to ti je res pametna naprava; ali jaz bi si jo vendar lahko še bolje mislil. Streha naj bi sezala dalje čez zid, da bi bilo prostorneje podkapse. Ta „zapeček“ sê svetim Florijanom je malo preplitev.

Tipka. Mati! Pikapik mi ne dá miru, zmirom me dreza in suje, pravi, da naj grem zdaj jaz na kraj.

Pikapik. Vsak pol ure, kakor je dogovorjeno; in deseta je že odbila. Jaz sem že ves terd po eni strani.

Čivka. Pameten bodi, pa pomisli, da je dekle. Še malo potérpi! — Z otroci je križ!

Čivko. Ves, stara, jaz pa menim, da bi bilo vendar bolj pametno, ko bi bili sli vsaj čez zimo „na kmete“. Ti si pa kakor vse ženske, vedno v mesto tiščite; Kaj imaš tako dobrega v mestu?

Čivka. In kaj imaš ti na kmetih?

Čivko. Bolje zatišje se tam dobí. Tako le pod kakim kozolcem ali pa v kakem skednji, kjer se človek lahko v seno zarije, to ti je prenočišče!

Čivka. Ponoči, ne bom dejala; to je

še; ali kaj pa podnevi? Hrana, hrana, ta je prva!

Čivko. Kako zernce se vendar še najde v slami, da si človek dušo priveže.

Čivka. Najde se, najde, da se Bogu smili. Saj sem bila že na deželi; tam ti je pravo siromaštvo domá; kmetu se dandanašnji slabo godi. Tiste snopiče, kar jih ima, zdaj tako do dobrega omlati, da ne najdeš zerna v slami, če jo desetkrat preoberneš; kmet zdaj prav „prazno slamo mlati“. Ne samo da kmet vrabca ne redi, še sam ga lovi sebi za živež. Tukaj se nam ni vsaj za življenje bati. In za živež tudi ni tako terdo. Tukaj je vendar še kaj odpadkov, kmetu nič ne odpada z mize v smeti.

Pikapik. Najboljši odpadki pa, mati, so tisti, ki odpadajo konjem po ulicah; to so zares odpadki. Jaz sem že večkrat premišljal, kako modro je vendar konjski želodec ustvarjen, da ne prebavi vsakega ovsenega zerna. Tu pa tam se še katero izmuzne, da se mi z njim okoristimo. Prav imenitno res ni tisto berskanje, a koristno!

Čivko. Ta paglavec ti ne govori tako napačno, saj zmirom pravim, iz tega bo še kaj.

Čivka. Saj dekle tudi ni nerodno, prav po materi se je verglo. Ali kaj sem že hotela reči? Dobroserčnih ljudi je tudi po mestih, ki ubogemu vrabcu kaj privoščijo; zlasti ženske in stareji ljudje.

Čivko. Bog vedi, kaj je tistemu starčku, ki nam je vsako jutro v „mestnem parku“ drobtin posipal? Dva dni ga že ni; morda je zbolel.

Čivka. Da bi le še kaj hujšega ne bilo; jaz se prav bojim. Škoda moža!

Res so dobri ljudje; pa čudno, taki, ki najmanj imajo, najraji dajo. Danes popoldne pri vratih velikanskega gospoškega poslopja je stalo boso otroče in gledalo suho skorjo, ki mu jo je bila podarila kaka milostna roka. Jaz sem priiskakal k njemu, v serce se mi je smililo sirótišče, tako je prezebavalo. Mislil sem si, tem človeškim sirotam je pa še huje, ko nam. Mi imamo vsaj vsak svoj gorki kožušek, ki nas brani najhujšega mraza. Ko sem jo tako gledal — bila je deklica — pa je mislila, da je živeža prosim; pa mi je začela drobiti svojo terdo skorjo in mi metati drobtine. Nisem jih mogel pobirati, tako mi je bilo hudo. Kar ti pride človek strašno hudega pogleda, z bridko sabljo za pasom, pa se zadere nad ubogo siroto, kaj tukaj dela. Ona se bridko zajoka, ali to ni genilo neusmiljenega moža. Osorno ji zapové, da naj gre z njim, Bog vé kam jo je gnal. Jaz sem jezno začivkal, kaj sem hotel človeku, ki ima tako bridko sabljo za pasom!

Čivko. Dobro serce ima tudi, ta mladič, stara!

Čivka. O kaj dobro serce! Z dobrim srcem se dandanašnji ne pride daleč. Bojim se, da bi ne postal zapravljivec. Pameti je treba, pameti, sinko, pa zvivosti, prekanjenosti, nesramnosti, če ni drugače.

Pikapik. O nič se ne bojte, mati! Kar se tega tiče, ne ustrašim se najstarejšega vrabca. Kjer je treba, znam si že tudi pomagati. Povsod sem zraven, kjer je kaj, in ne dam se z lepa odpoditi. Ondan sem videl, ko je stara ženica z okna posipala golobom samo lepo rumeno pšeničico. Precej sem bil med njimi. Star golob me je bil kavsnil po glavi, da sem tri solnce videl; bolelo me

je, odletel sem malo, ali takoj sem bil zopet med njimi; dobro sem se nazobal!

Tipka. Mati, jaz sem tako lačna, dajte mi kaj!

Čivka. Kaj ti čem zdaj dati, ko nimam sama nič; poterpi do jutri. Glavo pod perót, pa zaspi, mordá se ti bo kaj lepega sanjalo.

Pikapik. Veste kaj, oče! Ta le golida sv. Florijana bi bila kaj pripravno prenočišče, ko bi ne bila tako polna snega. Izkidajmo jo jutri.

Čivko. Kaj ti pomaga, precej bo zopet zametena.

Pikapik. Še nekaj bi vas vprašal, oče. Včeraj sem videl sosedovega Živka; ves črn je bil, kakor da bi ga bil sé sajami namazal; zakaj to, oče?

Čivko. Saj je bil res sé sajami namazan; v dimniku je prenočeval.

Pikapik. Zakaj pa ne gremo tudi mí v dimnik prenočevat; prav gorko mora biti.

Čivka. Kaj te ni sram tako govoriti? Pošten vrabec mora nekoliko nase gledati; vedeti mora, kaj se spodobi. Po dimnikih se potikati, ta je že zadnja!

Čivko. In pa brez nevarnosti tudi ni. Če se ponoči v hiši kaj pripetí, da je treba hitro zakuriti v peči; ti mirno spiš v dimniku in nič ne misliš; kar se ti privali gost dim; predno se dobro zdramiš in umakneš, lahko te zaduši.

Pikapik. Slišal sem praviti, da letajo nekateri tiči jesen tja nekam na južno, kakor pravijo, v gorkeje dežele, kjer ni snega in mraza, pa vsega dosti. Zakaj se tudi mi ne selimo v tiste gorke dežele, oče?

Čivko. To se ne dá tako lahko do-povedati; kader boš stareji, boš vse vedel.

Pikapik. Pa vendar nekaj — le poskusite, oče!

Čivko. To je že enkrat tako; naveda je taka, kar se pomni, nikoli se niso vrabci selili. Mordâ za to ne, ker smo preslabi letalci. Le poglej lastavice; kako se ti sučejo in švigajo kakor strele pod nebom; le poskusi, pa boš videl.

Pikapik. Kako pa to, da se celo prepelice selijo, kakor sem slišal, s prepelicami se pa vendar lahko merimo v letanji. Debele so kakor žganec, zlasti v jeseni, pa še repa nimajo.

Čivko. Zato se jim pa tudi slabo godi na popotovanji, kakor se pripoveduje. Na tisoče jih polové, ko popadajo vse utrujene na tla. Sploh je vse tisto preseljevanje in popotovanje nevarno. Koliko jih odpotuje in kako malo se jih verne! Zato le zadovoljni bodimo, da je tako. Po zimi nam je časi res hudo; ali mehkužni nismo, vrabec je vajen mraza in stradanja, kakor berač.

Pikapik. Saj nas neki tudi imenujejo berače med tiči. To ni imeniten stan.

Čivko. Kaj se če! ko bi bil tudi še imeniten, to bi bilo že preveč. Vse skupaj ne more biti. Ali kaj sem hotel reči?

Ne sezaj mi vedno v besedo, mladi svet naj molči, ko starost govori. Res, dejal sem, da nam je časi res hudo, ali slednjič se vse prebūje, tudi zima. In potem pride vesela pomlad, gorko poletje, prijetna jesen, ko je povsod vsega dovolj. Drugi tiči, ki se selijo, ne vedó, kaj je gorka pomlad!

Pikapik. O, pomladi se jaz tudi veselim, da bi že skoraj prišla! To bo veselje in letanje in čivkanje! Kaj ne, oče, spomladi se tiči ženijo; jaz se bom tudi ženil, oče!

Čivka. O ti nepridiprav! da ti rojijo že take misli po glavi!

Pikapik. Res mi rojijo, zakaj pa ne? saj to ni nič napačnega; pa prav prijetne so té misli. Jaz že vem, kje se bom ženil; izbral sem si že tisto —

Tipka. Mati, jaz ne morem spati; pa vsa terda sem že od mraza!

Čivka. Dete je res slabotno; mene skerbí. Veš kaj, stari? Vzemiva jo med se v sredo, da se sirota ogreje. Pojdi sem, Tipka! Tako! Zdaj, pa dovolj čivkanja in besedovanja. Nobene besede več; lahko noč!

B. M.

Deveta dežela.

Pismo uredniku za predgovor.

Gospod urednik! Ali se še spominjate tistega puščavnika z Golovca, ki vam je pošiljal „Zono“ za „Zvon“? Ali ste si kedaj mislili: kje je Negoda? Kaj to, da se več ne oglasi? Težko; berž ko ne ste me čisto pozabili. Ko ste konci leta 1876. vabili slavno občinstvo slovensko, naj se naroča na vaš list; ko ste po stari časnikarski navadi, da bi privabili več na-

ročnikov, kazali jim lepo versto slavnih pisateljev slovenskih, ki bodejo pisali za „Zvon“ — kje je bilo tačas moje ime? In vendar sem slišal, da se moja „Zona“ Zvonovim bralcem ni zdela najslabše berilo. Lahko bi se razžaljenega čutil, ko bi bil tako natanko kakor so sploh pisatelji, ne samo slovenski. Negoda ima debelo kožo, kakoršno naj bi imel vsak

slovenski pisatelj, ki noče hoditi po starih, izvoženih potih; morebiti bi vam bil vendar časi še kaj poslal; saj menim, da z gradivom niste bili preobloženi. Saj poznam naše moči; kedor bi rad kaj pisal, ne zna; kedor zna, je pa prelén.

Zakaj vam torej nisem toliko časa ničesa poslal? Z doma sem bil. Nova mēra, zadnje volitve, phylloxera vastatrix — slovenskega imena se ne upam zapisati — angleška politika — zdaj tudi puščavniki časnike beremo, če tudi malo bolj zastarele — 27 krajevske prodajalnice, slovenski feuilletoni, „umetno vino“, okarina, vse to skupaj mi je že predsedalo, prava morska bolezen me je bila prijela: proč, proč, po svetu, kar najdalje moči! V druge kraje, med druge ljudi! Ko sem hodil po gozdu, ter iskal pripravne popotne palice, obide me čudna misel, polasti se me z vso silo, nisem se je mogel iznebiti. Ko sem še v sami srajci hodil — o srečni časi! — slišal sem v starih pripovedkah, ki so mi jih pripovedovali stara mati zapečkom čepé, toliko o čudoviti „deveti deželi“. Že takrat sem tako hrepenel po tej deveti deželi! Ta misel me je vedno spremljala. Ko smo se prvič učili zemljepisja, govorili o raznih deželah, kako težko sem čakal, kedaj pride na versto deveta dežela! Prišlo jih je toliko na versto, da si nisem mogel zapomniti vseh imen, ali devete, moje devete dežele ni bilo med njimi. Kako rad bi bil vprašal našega gospoda učitelja po njej, ali nisem se upal, naš učitelj je bil strašno osoren mož. Sčasom, ko se nam je bilo čedalje več učiti, ni čudo, da nisem utegnil mnogo misliti na svojo deveto deželo; slednjič mi je ta misel čisto zaspala. Tedaj pa, kakor pravim, zbudi se mi hipoma, kakor blisk mi šine po možganih in moj sklep je bil

storjen: Hajd, v deveto deželo! Če prehodim križem svet, saj imam čas, prej ne mirujem, da jo najdem, če je le na tem svetu. In zakaj bi ne bila? Take stare pripovedke niso kar tako; to so stari, obledeli spomini, vsaka ima zernce resnice v sebi. Tega sem bil prevérjen; zato sem se pogumno napotil. In nisem se varal. Bil sem v deveti deželi, čudovita dežela!

Gotovo ste radovedni, gospod urednik, kje je ta dežela in kó d se gre vāno. Lahko bi vam odgovoril, da bi se ne legal: od Golovca najprej na desno, potem naravnost za nosom, potlej zopet na levo i. t. d. ali pa: vedno za solncem. To bi, kakor pravim, ne bilo neresnično, ali prejasno tudi ne. Zato vam raji naravnost rečem, brez šale: Tega vam ne morem, ne smem povedati, zakaj ne? tudi to vam morebiti razodenem o svoem času. Nekako skrivnostno govorim, kaj ne? Ali tako mora biti; to je pisateljska zvijača, kar vi, gospod urednik, brez zamere, vse premalo umete. Bralec e treba radovednost zbujati in dražiti in napanjati, da skoraj počí, radovednost seveda, ne bralec!

Zdaj vas pa prašam: Ali bi hoteli sprejemati v svoj list moj potopis? Nič se ne bojte, ker vam ne pošljem precej vsega rokopisa, naravnost vam povem, vsega nimam še zgotovljenega. Ta misel mi je še le prišla, ko sem bral vaše, — ne zamerite — nekako čudno vabilo. Vendar ne bojte se, časa imam dovolj in vesten sem tudi še precej. Sitno res in nevarno je „mačka v vreči kupovati“; vendar svetujem vam, poskusite, ne boste se kesali. Toliko zanimljivega, čudovitega sem videl v deveti deželi, da lahko rečem: Vaši bralci niso še nič takega brali, vsaj v vašem listu ne. Samo bojim se,

da mi ne bodo vsega verjeli; ravno Zvonovi bralci so strašno kritični, kakor slišim praviti; vsako besedo v vašem listu devajo na silno tenko drobno ali bi dejal, gosto rešeto. Ali to naj vas ne plaši. Todà kaj bi vas tolažil, govorimo raji o deveti deželi. Presneto ponosen bi bil stari Negoda, ko bi se mu, z vašo pomočjo, posrečilo ustvariti nov „genre“ v slovenskem slovstvu! Izvirnost, izvirnost, ta je nad vse; saj jo tudi vi tako pridno povdarjate.

Torej, gospod urednik, da vas predolgo ne mudim — saj vem, da imate o začetku novega tečaja mnogo opravka in sitnosti, gotovo pa nameravate zopet iznenaditi svoje bralce s kako novo „glavo“, kar se meni, zopet brez zamere, zdi čisto nepotrebno; če še tako ukrepjete in prenaorejate, vsem nikedár ne ustrezete — torej: pogum! zaupajte staremu, poštenemu Negodi in začnite z deveto deželo.

Negoda.

Pogovori.

V svojem „Vabilu“, kateremu se je zaradi tesnosti prostora, mesto odkazalo v kotu za kazalom, sem rekel, da ostane „Zvonu“ v prihodnjem tečaju staro, nepremenjeno načelo. Tem besedam je morebiti potreba nekoliko pojasnila.

Kedor izdaje list, želi z njim ustrezati svojim naročnikom, to je čisto naravno, samo ob sebi razumno. To ni težavno, ako se listov urednik po svojem mišljenju in prepričanji, po svojem okusu in svojih nazorih zлага, če že ne z vsemi, vsaj z večino svojih naročnikov. Pri časnikarstvu je sploh ta navada — izjeme so povsod — da se urednik, kakor umen fabrikant, tergovec, obertnik ravná po željah in potrebah občinstva. Te želje in potrebe je najprej spoznati treba; potem jim ustrezati. To je zdrava podloga vsakemu podjetju. Tudi časnikarstvo je z ene strani nekako obertništvo, ali samo z ene strani. Tudi časnikar smé pozvedávati, kaj svet rad bere, kaj mu ugaja, kaj ga veseli. Ako vidi, da se zahteve občinstva vjemajo z njegovimi nazorí, ali pa da jim vsaj

ne nasprotujejo, tedaj mu smejo biti in, ako ni nespameten, bodo mu tudi mero-dajne. Ako pa to ní, ako vidim, da je občinstvo v nasprotju z menoj v poglavitnih, to je: moralnih in estetičnih nazorih (tu imam v mislih samo lepoznavski list); ako vidim, da je njemu krivo, kar je meni pravo; njemu smešno, kar je meni sveto, tedaj je dvojno mogoče: ali se ustrašim tega nasprotja in list pustim, ali pa se ujunáčim in pravim: Poskúsimo, dokler bode mogoče; morebiti se mi pa z resnim, neutrudnim delovanjem slednjič vendar še posreči, da privabim in pridobim če tudi malo „véрно občino“ svojemu listu, svojemu prepričanju. Da je tako delovanje res trudapolno, da je ta pot res ternjeva pot, to je pač vsakemu jasno. Da bi pa, zaradi materijalnega ali kakega družega uspeha, zatajil svoje terdno, sveto prepričanje, da bi se izneveril svojemu idealu, tega, upam, tudi moji nasprotniki ne pričakujejo od mene.

In tako terdno, sveto prepričanje imam, jaz imam svoj ideal, odkar se jasno zavedam. Ta ideal, s konca zračen, nejasen

kakor v sanjah prikazen, zadobil mi je sčasom določno obliko. Gojil sem ga in ljubil, trudil sem se, delal zanj po svoji moči, in — to smem reči — zanj sem tudi nekoliko terpel. Dosegel ga nisem, to dobro vem, in ga ne bodem; zadovoljen sem, ako sem se mu samo nekoliko približal, zadovoljen, ako se mi je posrečilo pokazati ga drugim, navdušiti jih za njegovo lepoto; naj bodo drugi srečnejši za mano. Izneveril se mu nisem do sedaj ne eno samo trenutje, da bi se mu po sedaj, ko se mi je življenja solnce že nagnilo proti zatonu, tega se ni ne nadejati ne bati, ker je nemogoče.

Kak je ta moj ideal, to moje sveto prepričanje, smoter, do katerega se trudim, menim da mi ni potreba razlagati. Žalostno in sramotno meni, ako bi bilo potreba. Zame naj govore in pričajo moja dela, slaba ali dobra!

„Čemú pa že zopet ta „patos“, to „žensko“ javkanje in moledovanje, to nepotrebno ropotanje? In vse to za ta ubogi listič, za ta košček počerkanega papirja! Mólči pa delaj, ali pa pusti!“ — Ne tako, gospóda! Jaz dobro vem in živo čutim, da Slovencem ni treba ne mene, ne mojega lista. Ali ker sem že enkrat stopil v javnost, ker sem začel izdajati list in ga hočem izdajati tudi še zanaprej, zdi se mi potrebno, da se v tem imenitnem trenutji, ko začenjam nov tečaj, sporazumém s svojim občinstvom. Morebiti da „ton“, v katerem govorim, ni priméren, da bi se dalo vse to, ako že mora biti, bolj mirno in blodnokervno povedati. Ali prositi moram blagega poterpljenja z mojimi slabostmi. Kakor svojega mišljenja, tako tudi svojega „stila“, ne morem več premeniti. Kar zadeva moje najsvetejše prepričanje, kar tako živo, krepko v serci čutim, kar se mi

zdi imenitno, o tem ne morem govoriti, „kakor o lanskem snegu. „Le style c'est l'homme“.

A zakaj se mi zdi potrebno, da govorim? Zvesto opazujoč naše duševno življenje in gibanje, naše namere in prizadeve, vidim, če dalje bolj jasno, da se razvija in širi tudi pri nas, in zlasti pri nas, nek duh, kateri se mi vidi poguben, ako prevlada. „Materijalizem“, da rabim to besedo, po „realizmu“ vpije vse tudi v pisavi. Ne boj se, dragi bralec, tu ne bodem zopet „pridigoval“ in ropotal proti tej nesrečni prikazni. Govoril sem že o tem dovolj, o raznih prilikah. Rekel bi skoraj da vse moje delovanje in pisateljevanje meri na to pošast — meni vsaj je pošast! Borim se z njo, pobijam jo v raznih oblikah, z raznim orožjem. Da je jaz ne ugonobim, to predobro vem, ali škodoval bi ji rad, oviral njeno razširjanje, kolikor morem. Ta namen ima tudi „Zvon“ in ga bode imel, dokler mu bodem jaz urednik. A to bojevanje je težavno. Moji nasprotniki se množijo, prijateiji moji se umičejo. Po osebi moji se več ne bije, ta ima zdaj mir; tem bolj pa se nasprotuje mojemu listu, njegovim nameram, pisavi njegovi. Da se dobro razumemo: ne potezam se za svojo pisavo, soditi jo ima vsak pravico; jaz pišem, kakor vem in znam, po svoji „nadarjenosti“, bodi si obila ali ubožna; in ko bi me dopričali, da pišem slabo; kar morem je samo to, da opustim pisanje. Ali do sedaj me ni še nihče prepričal; še poskusil ni nikedó. Samo dreza in pika, zabavlja se pridno po časnikih in društvih. In vendar bi smel, menim, zahtevati tudi jaz poštene, korenite, stroge, neusmiljene kritike. Ta čast me do sedaj še ni doletéla. In pa še neko drugo, ravno tako plemenito orožje se

rabi proti meni: molči se modro kjer bi se spodobilo govoriti. Vsega ne morem povedati. Ne bodem se pritoževal, kako nekateri možje podpirajo slovstvene prizadeve.

Jaz ne zahtevam in tudi ne potrebujem nikake „reklame“ svojemu listu, ali čudno je vendar, da se ravno „Zvonu“ in samo njemu tako godi. Toliko samo gredóč. Govoriti sem hotel o Zvonovih načelih, ki se pobijajo tú bolj skrito, tú bolj očito, zdaj resno, zdaj šaljivo. Za ta načela se poganjam, ne zato ker so „Zvonova“, temuč zato ker se mi zdé edino prava; za svoje prepričanje poganjati se ima vsak pravico, celó dolžnost, torej tudi Zvonovi nasprotniki, samo da se to godi dostojno, imenitni stvari spodobno in — očito, komur mogoče tudi plemenito. Gorjé nam, ako pademo v „apatijo“ o tako važnih vprašanjih. To naj se meni ne očita, zato se tudi ne bodem ogibal boja, ako bi ga bilo potreba.

Materijalizem se širi pri nas, ponosno dviga svojo glavo, svoje lice kaže o belem dnevu in to posebno med našo mladino. To je žalostno, težko mi je, ali beseda mora na dan. Ako se popači naš mladi rod, kam naj potem stavimo svoje upanje? Ako se že v mladosti, v dobi blagega navdušenja za vse kar je lepo, plemenito, vzvišeno, smeši vse, kar je bilo človeštvu od nekedaj sveto, kar ga je povzdignilo na sedanjo stópinjo, in kar mu edino more zagotoviti vedno lepšo prihodnost — in to je, da rabim eno besedo: idealizem, idealizem v različnih podobah, vendar bistveno vedno eden in isti — ako se mladina odpové idealizmu, ako nima on več svojega dóma v mladih srcih, kje naj si ga išče?

Toda vse to je bilo že večkrat povedano in bode morebiti še, za zdaj

dovolj! S kratka: „Zvonu“ je poglavitno načelo in vodilo idealizem, to bodi jasno, določno izrečeno! Geslo njegovo je: „Sursum corda“! S tem je vse povedano njemu, ki hoče in more kaj takega umeti. Tak je bil „Zvon“, tak je in tak bode: „aut sit, ut est, aut ne sit“.

In vendar sem rékel v „Vabilu“, da nisem zadovoljen sê svojim listom, kako se to zлага? Razumnemu človeku prav dobro, drugim ne govorim. Jasno mi je pred očni list, kakoršnega si želim, ali kje so pripomočki, kje moči, da dosežem, kar nameravam? Samo otrok ali nesпамeten človek more biti vedno samega sebe vesel, zadovoljen z vsem, kar je storil. Jaz nisem ne otrok, ne tako nesпамeten, oslepljen. Kako redko se mi posreči, popolnoma morebiti nikoli, da najdem v pisanji svojim mislim, svojim čutom primérno obliko! Kjer človek ne zmore sam, išče drugod pomoči. Obernil sem se bil pismeno do vseh pisateljev slovenskih, od katerih sem se smel nadejati pomoči, kakoršne potrebujem. Obljubili so mi jo vsi, razen treh — dva sta me pustila brez odgovora — tega ne pravim, da bi komu kaj očital, pokazati sem hotel samo, da sem storil, kar se mi je zdelo potrebno.

Eni izmed njih so bili zvesti svoji obljubi — Zvonovi bratci vedó njih imena in jaz sem jim hvaležen, ter jih prosim še znanprej blagovoljne podpore. Pismeno ne bodem nikogar več nadlegoval. S tem vabim vsakega, kedor méni, da ima kaj pripravnega za „Zvon“: naj pošlje, sprejme se brez ozira na imé. Nagrade se plačuje po 20 gl. od tiskane pole, malo res, a zdaj se več ne more. Zlasti pa je „Zvonu“ treba zgodovinskih spisov, ki morejo zanimati večé občinstvo, in to kolikor moči iz slovanske zgodó-

vine, „popularno“ pisanih, strogo učeni spisi se ne prilegajo „Zvonu“; posebno ljubi bi mu bili spisi iz kulturne zgodovine slovanske — o znamenitejih pesnikih, zlasti ruskih, o narodnih pesmah jugoslovanskih, o junških Černogorcih i. t. d. Enako dobro došli so spisi iz prirodoslovja, „obrazi iz narave“, živo pisani, da imajo kaj kervi v sebi. Tudi krajše povesti, se ve da dobre, se spre-

jemajo. Kar se tiče jezika, pisal bode „Zvon“, kakor do sedaj, nekako v sredi med skrajnima nasprotjema; ne bode se hlastno poprijemal vsake novosti; take stvari imajo časi kratko življenje.

Da že skoraj sklenem: Kedór se zлага sè Zvonovimi načeli in nazori, komur je zastava idealizma sveta, vabim ga prijazno, naj se pridruži njenim braniteljem. To je moje pravo „Vabilo“. s.

Slovenski glasnik.

PERVA PODOBA.

Kakor kaže podpis, izbral si je naš umetnik za predmet prvi podobi prizor iz cikla: „Raja“. 5. Na meji. Kakor pravi umetnik se ni strogo držal pesmi; pesništvo ima svoje, slikarstvo svoje zakone. G. Šubičeva podoba ni samo „ilustracija“ pesmi, ona je svobodno umetniško delo. „Slovo“ bilo bi morebiti primernejši naslov naši podobi. Zatirana „Raja“ je vstala. V boj za svete pravice ide, kedor more nositi orožje. Spremljajo jih, „žene drage z deteti v naročji“, „sinovi še prešibki, da nosili bojno bi orožje“, „očetje, starčki sivolasi, ki se trese že jim suha roka“. Poveljnik vstavi svoje junake:

„...tu se poslovimo!
Kratko bode naj slovó junaško;
Mehke solze omečijo serca,
Serc jeklenih bode nam potreba!
Vsak objemi slednjič ženo svojo,
Dete svoje, roko daj očetu!“ —

Ta prizor nam predočuje naša podoba. Spredaj stoji poveljnik sè svojo žalujočo ženo, od nje se je že poslovil, potem ji reče:

„Daj mi dete, hčerko iz naročja,
Da poljubim ji cvetoče lice
Morebiti zadnjič“. — —

Slednjič govori svojemu sinu, ki stoji poleg matere:

„Kaj me gledaš, sin, molčé od strani?
Kaj poglede vpraš poželjive
V puško v roci, bridki meč za pasom!
Vem kaj nemi hočejo pogledi.“

Na levi strani vidimo junaka, ki se poslavlja od svoje žene; na desni odhajajo drugi navdušeni v boj. Eden, bolj zdej, pozdravlja še zadnjič

svojo ženo, ki odhaja proti domu z otrokom in starim očetom.

Ginljiv, poln čuta in življenja je ta prizor; vendar tu ni nič prenapetega, nemirnega; neka blagodejna harmonija, nek vzoren mir vlada nad vso podobo, v posameznih potezah. To je pač res, da slika ni popolnoma taka, kakoršna je prišla umetniku iz rok. Razmnoženje (po helijografiji, novi iznajdbi) je v duu nekaj malega pogrešna; tudi otrokovo lice spredaj se je nekoliko pokazilo; začetek je povsod težak. Prihodnjič bolje!

— Naš slavni rojak vitez dr. Fr. Miklošič, profesor staroslovenščine na dunajskem vseučilišču je izročil v seji filozofnozgodovinskega razreda 19. decembra 1877. dunajski akademiji znanosti, kateri je on pravi ud, jako zanimljivi spis z naslovom: „Ueber den ursprung der worte von der form aslov, trët und trat“.

— V Novem sadu je nedavno izšel epos: „Otma Muranj grada“ od Jovana Aranja, katerega je izverstno prestavil v serbski jezik znani pesnik Zmaj Jovan Jovanovič. Jovanovičevi prevodi so res lepi in izgledni, da ni enakih v serbskem slovstvu. L. 1858. je v Novem sadu zagledal svetlo „Toldija“, z madjarskega od Aranja, l. 1860. „Vitez Jovan“ od Petöfije; „Istočni biser“, „Demon“ (Lermontov) itd. O Jovanovičevih izvornih delih bomo govorili obširno o priložnosti.

OPOMBA.

Perva številka se je nekoliko zakasnila. Želeli smo novih elegantnih čerk; tiskar nam jih je dal vlti nalaš za „Zvon“, ali premalo! Kaj takega se more zgoditi uredniku slovenskega lista na Dunaji! — Pervo številko pošiljamo na ogled.

„Zvon“ izhaja 1. in 15. dan meseca; naročnina 5 gl. za vse leto s podobami, 2-50 za pol leta; 4 gl. za vse leto brez podob, 2 gl. za pol leta. Napis: Redaction des „Zvon“, Wien, Währing, Zellerhof 6.

„RAJA“
NA MEJI.